

93. Lévai, *A pesti gettó, i. m.*, 68. o.

94. Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 364. o.

95. A „zuglói nyilasok” által elkövetett bűnöket részletesen feltárták az 1967 júniusában Budapesten tartott tárgyaláson. A tárgyalásról a részleteket lásd Sólyom József és Szabó László: *A zuglói nyilasper*. Kossuth, Bp., 1967, 384. o. Lásd még Lévai: „The War Crimes Trials Relating to Hungary: A Follow-up”. In: *HJS*, 3:251–290. o. és a 32. fejezet.

96. A Pesti Izraelita Hitközség Siketnéma Intézetében lévő Sonderlager (különleges tábor) tranzittáborként szolgált az év folyamán korábban megkötött Kasztner–Eichmann-egyezmény értelmében emigrálásra váró zsidók számára. Eichmann-nak a Lakatos-érában bekövetkezett távozása előtt a tábor az SS védelme alatt állt. Menekdélhely híre miatt sok zsidó itt keresett védelmet a Szálasi-puccs után; egy időben 3600 zsidónak adott otthont, köztük több száz szökött munkaszolgálatosnak. Bővebben az Eichmann–Kasztner-egyezményről és a táborról lásd a 29. fejezetben.

97. Lévai, *A pesti gettó, i. m.*, 69. o., Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 364. o.

98. Amikor a Vörös Hadsereg néhány nappal később megkezdte Budapest elleni támadását, Auguszt az elsők közt menekült el a fővárosból. Helyettesét, Novakot hagyta hátra a kerítés építésének befejezésére.

A gettó földrajzi sajátosságairól lásd Tim Cole–Graham Smith: „Ghettoization and the Holocaust. Budapest 1944”, *Journal of Historical Geography*, London, 21. kötet, 3. sz. 1995. július, 300–316. o.

99. Dr. Sztehló hősiességét és emberiségét elismerte a jeruzsálemi Yad Vashem Különleges Jelölőbizottsága, amely a legmagasabb megiszteltetésben részesítette: kitüntetést, díszoklevelet kapott, továbbá jogot, hogy fát ültethessen az Igazak Fasorában Yad Vashemben. Sztehló tevékenységéről részletesebben lásd A Jó Pásztor Bizottság c. részt a 30. fejezetben.

100. A jegyzéket a Vatikán nevében Angelo Rotta írta alá, a svéd, a svájci, a spanyol és a portugál kormány nevében pedig Carl Ivan Danielsson, Harald Feller, Jorge Perlasca és Pongrácz gróf. A szöveget lásd Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 374–375. o. Lásd még 372–373. o.

101. Ezt Solymossy közölte a Tanács vezetőivel november 22-én. Lévai, *A pesti gettó, i. m.*, 44. o.

102. *Uo.*, 143–145. o. A forrás felsorolja az egyes körzetekbe tartozó épületeket is.

103. *Uo.*, 142–143. o.

104. A körzeti rendőrörsök címét lásd *uo.*, 147–148. o.

105. 1945 januárjában, a szovjet ostrom csúcspontján a helyzet annyira ellenőrizhetetlenné vált, hogy a Zsidó Tanács kénytelen volt utasítást kibocsátani, mely előírta a gettórendőrség minden parancsának teljesítését. Az utasítás szövegét lásd *uo.*, 110. o.

106. December 16-án például fegyveres nyilas bandák hatoltak be a Rumbach Sebestyén utca 10., a Klauzál tér 5. és a Klauzál utca 30. sz. alatti épületekbe. A razziákat azzal „indokolták”, hogy a zsidók állítólag fegyvereket rejtettek. *Uo.*, 84–85. o.

107. *Uo.*, 85., 155–156. o.

108. A megszállás idején a Népasztalt Weisz Mór vezette. Az, hogy a különféle táborok foglyait eredményesen tudták ellátni, nagyrészt Boros Sándor tevékenységének volt köszönhető. A nyilasérában a Népasztal továbbra is működött, hála olyan férfiak és nők hősiességének, mint Löwinger Mór és Sámuel, Friedmann József